

Školitelský posudek na diplomovou práci Barbory Barančíkové „Hormonální kontrola zbarvení halančíků (Cyprinodontiformes) a její úloha v evoluci pohlavního dimorfismu“

Halančíci bezesporu představují jednu z nejzajímavějších skupin sladkovodních ryb. Vedle pralesních biotopů obývají i efemerní tůň afrických a jihoamerických savan. S periodickým vysycháním se vyrovnávají tak, že celé populace a druhy přečkávají období sucha v podobě jiker zahrabaných ve dně tůň. S příchodem období dešťů se líhne plůdek, který musí během několika málo týdnů dospět a ryby se musí vytrít dříve, než tůň vyschne. Některé druhy jsou tak extrémně krátkověké. Rekordmanem je *Nothobranchius furzeri*, který se zřídka dožívá věku delšího tří měsíců. Jednotlivé populace, do různé míry izolované, podléhají rychlému evolučnímu vývoji, do značné míry hnanému pohlavním výběrem, genetickým driftem a dalšími mechanismy. Je tedy s podivem, že až v poslední době se halančíci stali modelovou skupinou pro studium reprodukčně izolačních mechanismů, populační genetiky či stárnutí.

Bára Barančíková se ve své diplomové práci soustředila na studium mechanismů určujících pohlavně specifickou expresi zbarvení u halančíků. Na tomto místě je potřeba zmínit, že u zrodu i průběhu práce stál konzultant Lukáš Kratochvíl, jehož úloha byla v tomto případě více než konzultační. Bára se od začátku potýkala s různými nástrahami experimentální práce se skupinou, s jejímž chovem neměla zkušenosti. Museli jsme získat prostor pro chov a experimenty a vyladit metodiku, což nám bylo umožněno i díky finanční podpory GAUK. To vše zabralo poměrně dost času a po roce práce jsme v podstatě stáli na začátku s tím rozdílem, že jsme již věděli, jak na to. Zajímavé dílčí výsledky však naznačovaly, že jsme se vydali správným směrem. Jejich prezentace na Zoologických dnech v Českých Budějovicích přinesla i ocenění ze strany české vědecké veřejnosti, když byl Bářin příspěvek vyhodnocen v konkurenci zhruba 100 posterů mezi třemi nejlepšími.

Samotnou diplomovou práci hodnotím velice kladně. Báře se podařilo vystavět čtivý příběh s jasnými predikcemi a zajímavými výsledky, které dokázala zasadit do kontextu dosavadních poznatků o mezipohlavní genetické korelaci a úloze hormonálních drah v expresi pohlavně specifických znaků. Musím na tomto místě vyzdvihnout, že autorka cituje i zcela recentní, špičkové práce o halančících, viz např. Reichard, Polačik & Sedláček (2009). Doufejme že manuskript, který je přílohou DP se podaří doladit do podoby, která bude přijatelná pro některý evolučně ekologicky zaměřený časopis.

Na závěr mi dovolu, abych se vyjádřil k osobnosti diplomantky. Bára stěží může oponovat mému tvrzení, že nepatří zrovna mezi nejpilnější studenty. Je ovšem obdařena jinou, pozoruhodnější vlastností. Dokáže velmi rychle a efektivně pracovat v časovém stresu. To se projevilo nejen při sepisování diplomové práce (raději nebudu prozrazovat, za jak krátké období vznikla, protože by mi to stejně nikdo nevěřil), ale i závěrečné grantové zprávy. Tento dar jí jistě pomůže naplňovat vytčené cíle v jejím dalším životě. Báro, Tvým budoucím spolupracovníkům přeji nekonečnou trpělivost a Tobě pak přeji kamerunským mnohoznačným „God bless you“ ☺.

